

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ СПЕЦИАЛНОСТ ПСИХОЛОГИЯ

1. Терминът психология. Възникване на психологията като самостоятелна наука. Философски и естественонаучни предпоставки за възникване на психологията като самостоятелна наука. Обект и предмет на науката психология. Научно определение на понятието психика. Основни категории психични явления.

2. Предмет и същност на историята на психологията. Персоналистичен и натуралистичен подход. Ролята на Zeitgeist за формиране на идеите. Психологически школи.

3. Основни психични дейности и тяхното психо-физиологично разбиране. Когнитивен процес, афективен процес, памет, съзнание, волева активност, интегриране на психичните процеси и способността за самоопределение. Същност на когницията – възприятно-представна дейност, сензорен синтез, структура и функции на различните сетивни анализатори и централните им представителства в мозъка.

4. Когнитивни процеси. Дефицити в развитието на когнитивните процеси – възприятие, внимание, памет, реч и език.

5. Измерване и структури на интелигентността – модели на Ч. Спирмън, Л. Търстоун, Дж. Гилфорд, Дж. Кател. Алтернативни подходи към интелигентността – културен контекст, множествена интелигентност, триархична теория.

6. Методи за психологични изследвания. Самонаблюдение - предимства и недостатъци. Самонаблюдението като основа за реализиране на други изследователски методи. **Обективно наблюдение** - план и програма на наблюдението. Построяване на изследователска система за класификация на фактите. Видове наблюдение. Регистриране на резултатите. Изработване на инструкция. Предимства и недостатъци на наблюдението. **Изследване на случай** - предимства и недостатъци. Анализ на отклоняващи се случаи. Проучване.

7. Експеримент. Особености на експерименталното психологично изследване. Лабораторен експеримент. Предимства и недостатъци. Естествен експеримент. Предимства и недостатъци. Валидност на резултатите. Планиране на експеримента. Модел на изследваното явление. Формулиране на работна/и хипотеза/и. Описателни, обяснителни и статистически хипотези. Изисквания към хипотезата. Планиране на експеримента.

8. Метод на тестовете. Видове тестове. Тестове според вида на изследваните свойства. Вербални и невербални. Според структурата на теста. Субективни и обективни тестове. Интроспективни тестове. Екстропспективни тестове. Проективни тестове. Тестове за постижения. Нормативни и критериално ориентирани тестове. Тестова батерия. Аprobация на теста.

9. Надеждност. Грешка на измерването. Класическа тестова теория. Теория за отговорите на тестове. Методи за изчисляване надеждността на теста. **Валидност.** Типове валидност.

Коефициент на валидност и коефициент на детерминация. Конвергентни и дискриминантни доказателства.

10. Концепцията за развитието в някои съвременни психологически учения. Проблемът за развитието в учението на З. Фройд и неофройдите – А. Адлер, К. Юнг, К. Хорни. Генетична психология /Ж.Пиаже, А. Валон/ и психическото развитие. Културно – историческата теория на Л. С. Виготски за психическото развитие.

11. Периодизация на психическото развитие. Критерии за периодизация: развитието на интелекта /Ж. Пиаже/, връзката дете – възрастен /А. Валон/, водещият тип дейност /Д. Б. Елконин/, психическите новообразувания /Л. С. Виготски/. Преходи /кризи/ в психическото развитие.

12. Идеята за психическото развитие и периодизация на психическото развитие в теорията на Е. Ериксън. Епигенетичен закон за развитието. Базисни компоненти /чувства/ на развитието. Етапи на жизнения цикъл. Психосоциални кризи.

13. Измерения и цели на развитието в зрелостта и старостта. Търсенето на смисъл в живота и удовлетвореност от живота. Емоционално привързване, приятелство и любов. Професионално самоосъществяване. Удовлетвореност от работата. Конфликти работа-семејство.

14. Психопатологични отклонения в основните сфери на психичен живот. Симптом, синдром, разстройство, психична криза, психична болест. Стресови разстройства: Стресът като общ адаптационен синдром, стрес и дистрес, разстройства, свързани с дистреса. Разстройства в емоционалната сфера: депресивни и манийни състояния, суицидно поведение и суициден риск.

15. Категорията „личност” в психологията. Теорията за личността – същност и основни аспекти. Обхват и фокус на теориите за личността. Основни проблеми, с които се занимава Психологията на личността като наука. Критерии за оценка на теорията за личността.

16. Феноменологичната теория на К. Роджърс. Структура на Аз-концепцията. Методи за измерване на Аз-концепцията, техниката Q-сортировка. Самоактуализация на личността. Вътрешна съгласуваност на Аз-концепцията и конгруентност. Защитни процеси. Безусловно позитивното отношение към личността. Клиент-центрирана терапия.

17. Личност и индивидуалност. Понятие за индивидуалност. Представите на Б. Г. Ананиев за индивидуалността. Теорията на В. С. Мерлин за интегралната индивидуалност. Индивидуалната психология на А. Адлер. Индивидуалността според Дж. Ройс и А. Пауъл. Индивидуален стил. Понятие за индивидуалност.

18. Мотивацията на ученето. Мотивацията като процес. Мотивационна система- същност и функции на мотивите. Теорията на Е. Маслоу. Мотиви за учене. Социалното учене – А. Бандура, Р. Уолтърс. Трето поколение психолози представители на социалното учене – Дж. Аронфрид, У. Бронфенбренер.

19. Комуникация. Елементи на комуникацията. Психически особености на комуникатора и реципиента. Канал за връзка, характеристики на съобщението. Комуникативни бариери. Вербална и невербална комуникация. Видове вербални и невербални знакови системи. Реч и език. Кинетика – мимики, жестове, пантомимика. Паралингвистика. Проксемика. Визуално общуване.

20. Интеракция и перцепция. Видове взаимодействия. Конфликт и кооперация. Начини за решаване на конфликта. Перцепция. Междупличностно възприятие. Феномени на социалната перцепция – ефект на ореола, ефект на първичността, ефект на стереотипизацията.

21. Убеждаваща комуникация: същност и модели. Основни фактори на директното убеждаване. Форми на индиректна(непряка) убеждаваща комуникация.

22. Междуличностното познание: основни закономерности при формиране на перцептивния образ в комуникационния процес. Ролята на стереотипите в междугруповото общуване.

23. Ефектите на конформизма и подчинението: факторите на груповото влияние и силата на авторитета: експериментални изследвания и обяснителни модели.

24. Групова динамика. Психологически характеристики на индивида, произтичащи от членството му в групата – социален статус, социална роля. Позицията на личността в системата на личните взаимоотношения в групата. Лични качества и позиция в групата.

25. Структура на психичното функциониране. Степен на развитие на организацията на личността. Първични защитни процеси и вторични защитни механизми.

26. Цели и задачи на клиничната психология. Клиничната психология като част от полето на психологията и професията „клиничен психолог“. Разлика между клиничната психология, невропсихологията, медицинската психология, психопатологията, психотерапията.

27. Психология на здравето и позитивна психология. Дефиниции на здраве, болест, здравни грижи. Биомедицински и биопсихосоциален модел на здравето. Здравно поведение – измерване и фактори. Превенция и промоция на здраве.

28. Консултативната ситуация и консултативния процес в психологичното консултиране. Първи прием и първо интервю в психологичното консултиране.

29. Методи за научно изследване в психолингвистиката. Свободен асоциативен експеримент. Метод на семантичния диференциал на Чарлз Осгуд. Условнорефлекторна методика. Методи за изучаване на трансформациите в границите на изреченията и на свързания текст. Методи за експериментално изучаване на построяването на свързан текст.

30. Психолингвистика на нарушенията в речта. Ритъм, фонация, артикулация, символизация.

31. Психология на трудовата мотивация. Екзистенциално-смислови детерминанти на труда. Психологически аспекти на удовлетвореността от труда. Качество на условията на труд.

32. Положителни нагласи и поведения на служителите – ангажираност, производителност, лоялност. Отрицателни нагласи и поведения на служителите – стрес, конфликти, текучество.

33. Организационна култура и организационна ефективност. Основни модели на организационната култура. Стратегии и интервенции за организационна промяна и развитие.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Адлер, А. (2004) За нервния характер. С.
2. Адлер, А. (2001) Индивидуална психология: Практика и теория, том 1, „ИК Здраве и щастие“.
3. Адлер, А. (2001) Индивидуална психология: Практика и теория, том 2, „ИК Здраве и щастие“.
4. Айзенк, Х. (1987) Модел за личност. С.
5. Александров, П. (2005) История на психологията. ВСУ, Варна.
6. Андреева, Л.М. (2007) Социално познание и междуличностно взаимодействие, София, изд. УИ „Св.Кл.Охридски“.
7. Арънсън, Е. (2009) Човекът-социално животно, София, изд. „Дамян Яков“.
8. Божкова Е., (2013) Истината за психичните болести, изд. ЦПСП.
9. Бърк, Л. (2012) Изследване на жизнения цикъл на човека. изд. Дилок, С.
10. Валон, А., Р. Зазо. (1988) Детството. С.
11. Величков, А. (2006) Психология на индивидуалното социално поведение. С., „Албатрос“.
12. Верие Н. (2005) Първичната рана. Да докоснем света на осиновеното дете, ЛИК, София
13. Въпросът за несъзнаваното в когнитивната психология: сборник статии, публикувани в American Psychologist, (2003) Аура ЕООД.

14. Галтунг, Й. (2005) Разрешаване на конфликти. С.
15. Гарднър Х., ()Множество интелигентности, изд.Изток Запад
16. Дезмънт, М. (2007) Жестове и поведение. С., 2007.
17. Деларош П. (2009) Трябва ли да се отстъпва пред юношите?, изд. ЦПСП, БПП
18. Деларош П. (2010) Родители, осмелете се да кажете не!, изд.ЦПСП, БПП
19. Деларош П. (2011) Проблемите на юношеството, изд. ЦПСП, БПП
20. Джонев,С.(2001) Социалната организация. Теория, диагностика, консултация, София, „Софи-Р”
21. Джонев,С.,Димитров, Пл. (2014) Организационно консултиране. Мениджмънт и управление на човешките ресурси, I-IIIт., София, „Ен Джи Би-Консултинг”
22. Дилова, М. (2008) Експериментална психология на себепознанието. С.
23. Димитров, Ив. (2010) Етнокултурна среда и психосоциално развитие. С.
24. Димитрова М. (2004) Училищните провали, в сб. Шанс за деца и юноши с противообществени прояви, ЦПСП, София
25. Долто Ф. (1993, 1993, 1994) Когато се появи детето – първа, втора и трета част, Водолей, София /ново издание изд.Колибри, 2012/
26. Еленбергер, А. (2006) Откриване на несъзнаваното. История и развитие на динамичнатапсихиатрия, Леге Артис.
27. Енциклопедия по психология и поведенческа наука, (2008) ред. Р. Корсини, Изд. Наука и изкуство.
28. Ериксън, Е. Идентичност: младост и криза. (1996) София: Наука и изкуство.
29. Ларше Жан-Клод, (2013) Терапия на менталните болести /Опитът на християнския Изток от първите векове/, изд. Фондация Комуниатс.
30. Зиновиева, И. (1997) Диференциална психология. От психология на индивидуалните различия към психология на индивидуалността. София: Албатрос.
31. Зиновиева, И. (2011) Личност и индивидуалност. София: Издателство на продуцентски център ЛМ.
32. Иванов, Ст., М. Иванов. (2006) Социална психология. Ш.
33. Илиева,Сн. (2006) Организационна култура. Същност, функции и промяна, София, УИ „Св.Кл.Охридски”
34. Илиева,Сн. (2006) Организационно развитие, София, УИ „Св.Кл.Охридски”
35. История на психологическата мисъл. (1999) Христоматия. С.
36. История на психологическата мисъл. (2000) Христоматия. С.
37. Камерън,К.,Куин,Р. (2012) Диагностика и промяна на организационната култура, София, „Класика и стил”
38. Каплан, Р., Д. Сакъзо. (2013) Психологическо тестиране. София: Изток-Запад.
39. Кентауиц, Б., Х. Родригър, Д. Елмс. (2011) Експериментална психология. С.
40. Кеш, Адам, Психология за Dummies, (2006) изд. Алекс Софт, София.
41. Клиничен психиатричен речник
42. Коен, Б., Р. Брук Лий. (2013) Основи на статистиката за социалните и поведенческите науки. София: Изток-Запад.
43. Кори, Дж. Теория и практика на консултирането и психотерапията, изд.Изток-Запад
44. Крайг, Гр. (2002) Психология развития. П.
45. Крумова, Ал. (2004) Личността извън норма, изд.Образование – София.
46. Кюнке, Ел. (2007) Езикът на тялото. С.
47. Лакан, Ж.. (2011) Имената на бащата, изд. Сиела.
48. Лакан, Ж.. (2008) Семейните комплекси, изд.Сиела.
49. Лапланш, Понталис, Речник по психоанализа, изд. Колибри,
50. Леви, Л. (2002) Увод в психологията. С.
51. Липтън, Б. (2012) „Биология на убежденията“, изд. Изток – Запад.
52. Маджаров, Г.А. (2000) Развитие на психиката в детско-юношеската възраст. ВТ.
53. Николов, П. (2010) Психология на саморазвитието. Бл.
54. Манони, М. (2007) Изоставачото дете и неговата майка, ЦПСП, БПП.
55. Маслоу, Е. (2010) Мотивация и личност. С., Кибеа.
56. Минчев, Б. (2011) Обща психология и психология на развитието. ВСУ.
57. Минчев, Б. (2008) Психология на развитието. Курс лекции. ВСУ.
58. МКБ-10, (1992) Психични и поведенчески разстройства /Клинични описания и диагностични указания/, Център за сътрудничество със СЗО по проблемите на психичното здраве, София.
59. Москович Ж.Ж.. (2013) За какво служи психоанализата, изд. ЦПСП.
60. Московичи, С./ред./ (2006) Социална психология, София, “Д.Яков”
61. Остерийт, П. (2007) Въведение в детската психология. С.
62. Папазова, Е. (2013) Личностни характеристики и социални проблеми в юношеството. Институт за изследване на населението и човека – БАН.
63. Педагогическа психология. (2007) Николов П., Александрова Н., Кръстев Л. С.
64. Попов, Г. (2010) Обща и клинична психопатология, изд. Стено – Варна.
65. Проданов, М. (2014) Психология на убеждаването и влиянията, Пловдив, УИ „П.Хилендарски”
66. Психозите, (2013) сборник, изд. Сиела.

67. Психология на познанието – христоматия, ред. Л.Андреева
68. Работа в екип със страдащото бебе и дете, (2013) изд. ЦПСП.
69. Ратнер, Й. (2005) Психоанализа. Класиците. С., Кибеа.
70. Ригио, Р. (2008) Въведение в индустриалната/организационната психология, София, „Дилок”
71. Ръководство за изследване на детето. (2001, 2004) Сборник 1 и 2. С.
72. Сежер М. (2012) Думи за да се родиш, изд. Колибри
73. Сиймън, Д. Д., Дъглас Т. Кенрик, (2002) Психология. С.
74. Скинър, Б. (1997) Отвъд свободата и достойнството. С.
75. Славин, Р. (2004) Педагогическа психология, София, Наука и изкуство.
76. Справочник за диагностичните критерии на ДСН-IV-ТР. София: Българска психиатрична асоциация/изд. „Изток-Запад“
77. Стаматов, Р. (2004) Детска психология. С.
78. Стаменкова, Н. Психологически изследвания. Курс лекции. ВСУ
79. Стърнбърг, Р. (2012) Когнитивна психология, изд. Изток Запад.
80. Уиникът, Д. У. (1999) Игра и реалност, София.
81. Франкъл, В. (2013) В: „Човекът в търсене на смисъл”, София: Хермес.
82. Франкъл, В. (2001) Теория и терапия на неврозите, изд. Лик.
83. Фриц, Р. (2002) Основни форми на страх, Лик.
84. Фройд, З. (1992) Отвъд принципа на удоволствието, Издателство “Наука и изкуство”, София.
85. Фройд, А. (2000) Егото и защитните механизми, ЛИК.
86. Фройд, З. (1991) Въведение в психоанализата, Издателство „Наука и изкуство”, София.
87. Фром, Е. Бягство от свободата. (2001) София, изд. Захари Стоянов.
88. Хорни, К. (1998) Основи на психоанализа. Imago Mundi.
89. Чалдини, Р. (2005) Влиянието. Психология на убеждаването, София, „Изток-Запад”
90. Чаморо-Премусик, Т. (2015) Диференциална психология. София: Изток-Запад.
91. Шулц, Д. (2004) Психология на растежа: модели на здравата личност, София, Изд. Наука и изкуство.
92. Шулц, Д., Шулц, С. Е. (2006) История на модерната психология. София, изд. Наука и изкуство.
93. Юнг, К. Г. (1995) За основите на аналитичната психология. Пл.
94. Юнг, К.Г. (1993) Избрано: книга втора. Плевен: Евразия-Абагар.
95. Юнг, К.Г. (1993) Избрано: книга първа. Плевен: Евразия-Абагар.
96. Юнг, К.Г. (1994) Избрано: книга трета. Плевен: Евразия-Абагар.
97. Юнг, К.Г. (2006) Психологически типове. София, УИ „Св. Климент Охридски”.